

**ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ
ΤΜΗΜΑΤΑ Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ
17.4.2021**

A. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, Ἠθικά Νικομάχεια Β1, Β 6.10-13, 1103a14 - b2

Οὕτω δὴ καὶ ἐπὶ τῶν ἀρετῶν ἔχει· πράττοντες γὰρ τὰ ἐν τοῖς συναλλάγμασι τοῖς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους γινόμεθα οἱ μὲν δίκαιοι οἱ δὲ ἄδικοι, πράττοντες δὲ τὰ ἐν τοῖς δεινοῖς καὶ ἐπιζόμενοι φοβεῖσθαι ἢ θαρρεῖν οἱ μὲν ἀνδρεῖοι οἱ δὲ δειλοί. Ὅμοίως δὲ καὶ τὰ περὶ τὰς ἐπιθυμίας ἔχει καὶ τὰ περὶ τὰς ὀργάς· οἱ μὲν γὰρ σώφρονες καὶ πρᾶοι γίνονται, οἱ δ' ἀκόλαστοι καὶ ὀργίλοι, οἱ μὲν ἐκ τοῦ οὕτως ἐν αὐτοῖς ἀναστρέφεσθαι, οἱ δὲ ἐκ τοῦ οὕτως. Καὶ ἐνὶ δὴ λόγῳ ἐκ τῶν ὁμοίων ἐνεργειῶν αἱ ἕξεις γίνονται. Διὸ δεῖ τὰς ἐνεργείας ποιᾶς ἀποδιδόναι· κατὰ γὰρ τὰς τούτων διαφορὰς ἀκολουθοῦσιν αἱ ἕξεις. Οὐ μικρὸν οὖν διαφέρει τὸ οὕτως ἢ οὕτως εὐθύς ἐκ νέων ἐθίζεσθαι, ἀλλὰ πάμπολυ, μᾶλλον δὲ τὸ πᾶν. [...]

Ἐν παντὶ δὴ συνεχεῖ καὶ διαιρετῶ ἔστι λαβεῖν τὸ μὲν πλεῖον τὸ δ' ἔλαττον τὸ δ' ἴσον, καὶ ταῦτα ἢ κατ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἢ πρὸς ἡμᾶς [...]. Λέγω δὲ τοῦ μὲν πράγματος μέσον τὸ ἴσον ἀπέχον ἀφ' ἑκατέρου τῶν ἄκρων, ὅπερ ἐστὶν ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πᾶσιν, πρὸς ἡμᾶς δὲ ὃ μῆτε πλεονάζει μῆτε ἐλλείπει· τοῦτο δ' οὐχ ἔν, οὐδὲ ταῦτόν πᾶσιν. Οἷον εἰ τὰ δέκα πολλὰ τὰ δὲ δύο ὀλίγα, τὰ ἕξ μέσα λαμβάνουσι κατὰ τὸ πρᾶγμα· ἴσῳ γὰρ ὑπερέχει τε καὶ ὑπερέχεται· τοῦτο δὲ μέσον ἐστὶ κατὰ τὴν ἀριθμητικὴν ἀναλογίαν. Τὸ δὲ πρὸς ἡμᾶς οὐχ οὕτω ληπτέον· οὐ γὰρ εἴ τῳ δέκα μναῖ φαγεῖν πολὺ δύο δὲ ὀλίγον, ὃ ἀλείπτῃς ἕξ μνάς προστάξει· ἔστι γὰρ ἴσως καὶ τοῦτο πολὺ τῷ ληψομένῳ ἢ ὀλίγον· Μίλωνι μὲν γὰρ ὀλίγον, τῷ δὲ ἀρχομένῳ τῶν γυμνασίων πολὺ. Ὅμοίως ἐπὶ δρόμου καὶ πάλης. Οὕτω δὴ πᾶς ἐπιστήμων τὴν ὑπερβολὴν μὲν καὶ τὴν ἔλλειψιν φεύγει, τὸ δὲ μέσον ζητεῖ καὶ τοῦθ' αἰρεῖται, μέσον δὲ οὐ τὸ τοῦ πράγματος ἀλλὰ τὸ πρὸς ἡμᾶς. [...]

Οἷον καὶ φοβηθῆναι καὶ θαρρῆσαι καὶ ἐπιθυμῆσαι καὶ ὀργισθῆναι καὶ ἐλεῆσαι καὶ ὄλως ἡσθῆναι καὶ λυπηθῆναι ἔστι καὶ μᾶλλον καὶ ἥττον, καὶ ἀμφοτέρω οὐκ εὖ· τὸ δ' ὅτε δεῖ καὶ ἐφ' οἷς καὶ πρὸς οὐς καὶ οὐ ἔνεκα καὶ ὡς δεῖ, μέσον τε καὶ ἄριστον, ὅπερ ἐστὶ τῆς ἀρετῆς. Ὅμοίως δὲ καὶ περὶ τὰς πράξεις ἔστιν ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις καὶ τὸ μέσον. Ἡ δ' ἀρετὴ περὶ πάθη καὶ πράξεις ἐστὶν, ἐν οἷς ἢ μὲν ὑπερβολὴ ἀμαρτάνεται καὶ ψέγεται καὶ ἡ ἔλλειψις, τὸ δὲ μέσον ἐπαινεῖται καὶ κατορθοῦται· ταῦτα δ' ἄμφω τῆς ἀρετῆς. Μεσότης τις ἄρα ἐστὶν ἡ ἀρετὴ, στοχαστικὴ γέ οὕσα τοῦ μέσου.

A1. Να εντοπίσετε στη δεύτερη παράγραφο του πρωτότυπου κειμένου τα αριθμητικά παραδείγματα που αξιοποιεῖ ο Αριστοτέλης και να γράψετε τα αντίστοιχα χωρία (μονάδες 4).

A2. καὶ ἀμφοτέρω οὐκ εὖ: Σε ποιες λέξεις του αρχαίου κειμένου αναφέρεται ο υπογραμμισμένος τύπος (μονάδες 6).
Μονάδες 10

B1. γινόμεθα οἱ μὲν δίκαιοι οἱ δὲ ἄδικοι... οἱ μὲν γὰρ σώφρονες καὶ πρᾶοι γίνονται, οἱ δ' ἀκόλαστοι καὶ ὀργίλοι:
Να εξηγήσετε αν η εναλλαγή των ρηματικών προσώπων που εντοπίζεται στο παραπάνω απόσπασμα αποτελεί μία

συνειδητή επιλογή του φιλοσόφου και να τεκμηριώσετε την απάντησή σας, εστιάζοντας στις αντιλήψεις του περί αρετής.

Μονάδες 10

B2. Να εντοπίσετε στο πρωτότυπο κείμενο τα χωρία που αποδεικνύουν τον κοινωνικό χαρακτήρα της ηθικής αρετής, να τα καταγράψετε και να σχολιάσετε με συντομία δύο από αυτά.

Μονάδες 10

B3. Να χαρακτηρίσετε τις ακόλουθες θέσεις ως Σωστές (Σ) ή Λανθασμένες (Λ):

- i. Ο θάνατος του Αριστοτέλη συνέβη στα 323 π.Χ.
- ii. Ο Αριστοτέλης έδωσε στον Πλάτωνα το παρανόμι "ο Νους".
- iii. Για την αγωγή του Αλέξανδρου ο Αριστοτέλης χρησιμοποίησε κατά κύριο λόγο τη *Θεογονία* του Ησιόδου αλλά και την *Ιστορία* του Θουκυδίδη.
- iv. Ο Αριστοτέλης όταν είχε να διαλέξει ανάμεσα στους φίλους και στην αλήθεια πάντα επέλεγε την αλήθεια.
- v. Με τα *Ηθικά Νικομάχεια* ο Αριστοτέλης προσπάθησε να ορίσει το περιεχόμενο και τους στόχους δύο "επιστημών" που άρχισαν να κάνουν, τότε για πρώτη φορά, την εμφάνισή τους: της ηθικής και της φιλοσοφίας.

Μονάδες 10

B4. πράττοντες: Να σχηματίσετε μία παραγόμενη λέξη (απλή ή σύνθετη) της νέας ελληνικής η οποία να δηλώνει:

- i. το πρόσωπο που ενεργεί:
- ii. την ενέργεια:
- iii. το αποτέλεσμα της ενέργειας:
- iv. τον τόπο όπου γίνεται η ενέργεια:
- v. ικανότητα σ' αυτό που δηλώνει το ρήμα:

Μονάδες 10

B5. Στο χωρίο που ακολουθεί ο ποιητής προβλέπει μια επερχόμενη καταστροφή, την τυραννία, που πολύ συχνά ήταν το αποτέλεσμα του εμφυλίου πολέμου στην ελληνική πόλη.

Κύρνε, αυτή η πόλη είναι έγκυος, και φοβούμαι μήπως γεννήσει
τιμωρό της κακοήθους αλαζονείας μας.*

*Γιατί αυτοί οι πολίτες είναι ακόμη συνετοί, αλλά οι αρχηγοί τους
έχουν πάρει το δρόμο που τους οδηγεί σε μεγάλη ζημιά.*

*Καμιά πόλη ως τώρα, Κύρνε, δεν κατέστρεψαν οι αγαθοί πολίτες
αλλά όταν ευχαριστεί τους κακούς να φέρονται υβριστικά,*

*διαφθείρουν τις μάζες δίνοντας δίκιο στους άδικους
για να κερδίσουν οι ίδιοι οφέλη και δύναμη να 'σαι σίγουρος*

ότι η πόλη εκείνη δεν θα μείνει ήσυχη για πολύ,

έστω κι αν τώρα απολαμβάνει μεγάλη ησυχία

όσο αυτά στους κακούς πολίτες είναι αγαπητά,

κέρδη που αποκτούνται μαζί με τη δημόσια ζημιά.

*Από αυτά είναι που προέρχονται οι φατρίες και οι εμφύλιοι σκοτωμοί
κι οι τυραννίδες. Ποτέ η πόλη αυτή να μην πάρει αυτόν το δρόμο.*

*Φίλος και μαθητής του ποιητή

Θέογνις, στ. 39-52, (Easterling-Knox, Ιστορία της Αρχαίας Ελληνικής Λογοτεχνίας)

Ο Αριστοτέλης στο αρχαίο κείμενο τάσσεται υπέρ της διατήρησης της μεσότητας στα πάθη και τις πράξεις. Να εντοπίσετε στο μεταφρασμένο απόσπασμα δύο συνέπειες της υπέρβασης του μέτρου και να τις συσχετίσετε με τις αριστοτελικές αντιλήψεις.

Μονάδες 10

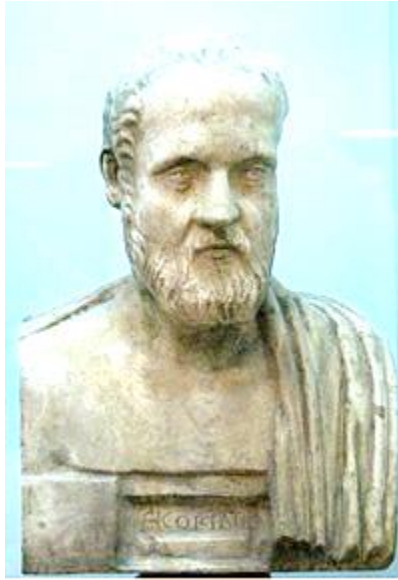
Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ίσοκράτης, Περί ἀντιδόσεως, 18-20

Στο παρακάτω απόσπασμα ο ρήτορας κατακρίνει τους συκοφάντες, όσους δηλαδή προβαίνουν σε ψευδείς και ανυπόστατες καταγγελίες εις βάρος αθώων πολιτών και συμβουλεύει τους δικαστές να είναι αμερόληπτοι απέναντι στους κατηγορουμένους.

Ού θαυμάζω δὲ τῶν πλείω χρόνον διατριβόντων ἐπὶ ταῖς τῶν ἑξαπατώντων κατηγορίαις ἢ ταῖς ὑπὲρ αὐτῶν ἀπολογίαις, οὐδὲ τῶν λεγόντων ὡς ἔστι μέγιστον κακὸν διαβολή· τί γὰρ ἂν γένοιτο ταύτης κακουργότερον, ἢ ποιεῖ τοὺς μὲν ψευδομένους εὐδοκιμεῖν, τοὺς δὲ δικάζοντας ἐπιорκεῖν, ὅλως δὲ τὴν μὲν ἀλήθειαν ἀφανίζει, ψευδῆ δὲ δόξαν παραστήσασα τοῖς ἀκούουσιν ὄν ἂν τύχη τῶν πολιτῶν ἀδίκως ἀπόλλυσιν; ἃ φυλακτέον ἐστίν, ὅπως μηδὲν ὑμῖν συμβήσεται τοιοῦτον, μηδ' ἃ τοῖς ἄλλοις ἂν ἐπιτιμήσατε τούτοις αὐτοὶ φανήσεσθε περιπίπτοντες. οἶμαι δ' ὑμᾶς οὐκ ἄγνοεῖν ὅτι τῇ πόλει πολλάκις οὕτως ἤδη μετεμέλησε τῶν κρίσεων τῶν μετ' ὀργῆς καὶ μὴ μετ' ἐλέγχου γενομένων, ὥστ' οὐ πολὺν χρόνον διαλιποῦσα παρὰ μὲν τῶν ἑξαπατησάντων δίκην λαβεῖν ἐπεθύμησε, τοὺς δὲ διαβληθέντας ἠδέως ἂν εἶδεν ἄμεινον ἢ πρότερον πράττοντας. ὣν χρὴ μεμνημένους μὴ προπετῶς πιστεῦειν τοῖς τῶν κατηγορῶν λόγοις, μηδὲ μετὰ θορύβου καὶ χαλεπότητος ἀκροᾶσθαι τῶν ἀπολογουμένων. καὶ γὰρ αἰσχρὸν ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων πραγμάτων ἐλεημονεστάτους ὁμολογεῖσθαι καὶ πραοτάτους ἀπάντων εἶναι τῶν Ἑλλήνων, ἐπὶ δὲ τοῖς ἀγῶσι τοῖς ἐνθάδε γιγνομένοις τάναντία τῇ δόξῃ ταύτῃ φαίνεσθαι πράττοντας.

μετεμέλησε: μετάνιωσε, **προπετῶς:** απερίσκεπτα, **μετὰ χαλεπότητος:** με δυσαρέσκεια (: δυσανασχετώντας).

Γ1. Να μεταφράσετε το παρακάτω απόσπασμα του κειμένου: «ὧν χρῆ μεμνημένους ... φαίνεσθαι πράττοντας.».

Μονάδες 10

Γ2. Ποιες είναι οι επιπτώσεις της διαβολής σύμφωνα με την πρώτη περίοδο του παραπάνω κειμένου;

Μονάδες 10

Γ3.α. «καὶ γὰρ αἰσχρὸν ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων πραγμάτων ἐλεημονεστάτους ὁμολογεῖσθαι καὶ πραοτάτους ἀπάντων εἶναι τῶν Ἑλλήνων, ἐπὶ δὲ τοῖς ἀγῶσι τοῖς ἐνθάδε γιγνομένοις τάναντία τῇ δόξῃ ταύτῃ φαίνεσθαι πράττοντας.»: i. Να μεταφέρετε τα επίθετα του παραπάνω αποσπάσματος που βρίσκονται σε υπερθετικό βαθμό στο ίδιο γένος και αριθμό στη δοτική πτώση του θετικού βαθμού (μονάδες 2). ii. ἐπὶ τοῖς ἀγῶσι τοῖς ἐνθάδε γιγνομένοις: Να μεταφέρετε τους κλιτούς τύπους του χωρίου, όπου βρίσκονται, στον ενικό αριθμό (μονάδες 2). iii. αἰσχρὸν: Να γράψετε τον συγκριτικό βαθμό του αντίστοιχου επιρρήματος (μονάδα 1).

Γ3.β. «ὄλως δὲ τὴν μὲν ἀλήθειαν ἀφανίζει, ψευδῆ δὲ δόξαν παραστήσασα τοῖς ἀκούουσιν ὃν ἂν τύχη τῶν πολιτῶν ἀδίκως

ἀπόλλυσιν»:i.Να μεταφέρετε τους υπογραμμισμένους ρηματικούς τύπους – όπου βρίσκονται – στον μέλλοντα στην ίδια φωνή (μονάδες 3).ii.**παραστήσασα, τύχη**: Να γράψετε το γ'ενικό πρόσωπο της ευκτικής του ενεστώτα στην ίδια φωνή (μονάδες 2).

Μονάδες 10

Γ4.α. «ταύτης, αὐτοί, περιπίπτοντες, τῶν κατηγορών, τῶν ἀπολογουμένων, τῶν Ἑλλήνων»: Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τους παραπάνω όρους του κειμένου (μονάδες 6).

Γ4.β. «ψευδῆ δὲ δόξαν παραστήσασα τοῖς ἀκούουσιν ὄν ἂν τύχη τῶν πολιτῶν ἀδίκως ἀπόλλυσιν»: Να εντοπίσετε τον λανθάνοντα υποθετικό λόγο του παραπάνω αποσπάσματος και να αναγνωρίσετε το είδος του (μονάδες 2).

Γ4.γ.«οἶμαι δ' ὑμᾶς οὐκ ἀγνοεῖν»: Να μετατρέψετε τον πλάγιο λόγο σε ευθύ (μονάδες 2).

Μονάδες 10